

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Religiosus nimias occupationes timeat. Cap. xxxviiij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

religiosorum exercitia, non verò nouorum esse præ-
tendendas, quia ego nouus sum, & nõdum senex, & ta-
mẽ vidi aliquos viros probatissimos, qui hæc in cœ-
nõbiis actione præstabant. Vidi, inquam, religiosos
sacerdotes, Theologiæ, & sacrarũ literarũ apprimẽ
dõctos, & concionatores insignes, qui interdum co-
quo cibos paranti seruebant, & triclinium appa-
bant, & alia similia nõ erubescerent humilitatis ob-
sequia, vel vt seipsos deicerent, vel vt ad lectiõnẽ
& orationẽ minũs apti, otium & desidiam vitarent.
Hos tu sequi nequaquam verearis, sed dũ aut legere
aut orare, aut animabus prodesse non potes, saltem,
in serui corporibus, & tuæ animæ quære profectum.

Illud tamen te admonitum volo, te vitium otio-
sitis non fugere, si in negotiis vanis, & inutilibus
occuparis. Sunt enim aliqui, quos numquã vacates,
& primo aspectu otiosos inuenias, sed qui rebus ni-
hili suæ vitæ tempus impediunt. Iam libros inutiles,
ne dicam prophanos, euoluunt: iam carmina ineptã;
& nullam ædificationem habentia componunt: iam
horologia fabrefaciunt, & sine villo fructu mathema-
ticorum lineas ducunt: iam negotia secularia tractã-
da suscipiunt: iam principes, & magnates sine vlla ne-
cessitate visitant: iam vana, & à suo statu aliena audiunt
& dicunt, & quicquid vile est, & religiosæ uocationi
dissõnum, faciendum admittunt. His tot rebus sæcu-
laribus, ac inutilibus distentis, nõquam tempus sup-
petit: vt opera religiosã perficiant, & ministeriis sui
statui congruis intendant. Quod si aliquãdo erubescẽtia
tacti ab his infrugiferis superfedant, & fratres
suos in sanctis ministeriis adiuuare aggrediatur, pra-
ua consuetudine abrepti, cepta non peragunt, & sta-
tim à bona, quam cœperunt, actione desistunt. Re-
prehendit eos Dominus per Isaiam, dicens: Vx filij
desertores, vt faceretis consilium, & non ex me, &
ordiretis telam, & nõ per spiritum meum. Et quidẽ
hanc increpationem mereretur, qui statum religiosum
occupationibus secularibus insisteret, conuersatione
deserunt, & his rebus occupantur, quas nõ spiritus
Dei exigit, sed spiritus vanitatis instillat. De eo qui
horum mores & studia sequitur ait Iob. Non ei pla-
cebit vecordia sua, & sicut tela aranearum fiducia
eius. Cuius scilicet virtutem sua studia nõ promou-
ent, & in aranearum telis, id est, in negotiis inutili-
bus ipse confidit. Quæ in die mortis nõ plus nec ho-
nestius illum, quàm telæ aranearũ operient. Hi om-
nes licet occupati videantur, reuera otiosi, & desidiosi
sunt, quia nõ facienda magnis conatibus faciunt, qui-
bus alios fratres cõtristant, & scandalizant, & faciẽda
prætermittunt. Tu non imiteris illos, si otium, & de-
sidiam detestaris, sed ea negotia, ea studia gerẽda sus-
cipito, quæ religiosæ uocationi congruant, & te in
spiritu, & virtute perficiant. Vide, quas occupationes
primi patres religionis fundatores admiserunt, dili-
genter attende quæ negotia, & quæ studia suscep-
erunt, & eadem tu ad vitam vtiliter trãsigendam ad-
mitte. Si autem similibus operum fructus solent esse
similes, his sanctis operibus similis eris patribus tuis,
& quam ipsi assequuti sunt sanctitatẽ, ac perfectio-
nem assequeris. Audi quid dicat Dominus: operami-
ni non cibum qui perit, sed qui permanet in vitã æ-
ternã. Cibum qui perit, occupatio secularis est, quã
nulla subsequetur merces, & forsità ipsa peris suos
operatores disperdet. Cib autẽ, qui permanet in vitã
æternã, oratio est, lectio est, profectus animarũ est, &
omne opus religiosum est, cuius erit merces æterna.
Hoc opus operatẽ nõquã in bonũ deseret, sed velut
ala illum in cœlestes mãsiones subleuabit, & ab ista
mortalitate in immortalitatẽ efferet. Tãdẽ pro certo
habe, quicquid tẽporis vanis occupationibus, aut col-

Isa. 30.

Iob. 8.

Ioa. 6.

A loquii e concedis aut à Deo, quocũ conuersari debe-
res, aut à proximis, quos eras doctrina adiuturus,
iniustissimẽ suffurari.

Religiosus nimias occupationes timeat.

CAPVT XXXVIII.

MONTA extrema sunt periculosa, quoniam
aut vitia sunt, aut ad vitium inclinant, & ab ea, quæ sola expetenda est, & in medio
constitit, scilicet à virtute discedunt. Sicut
enim in magnas ciuitates via regia itur, à qua, si vel
ad dexteram, vel ad sinistram declinaueris, aut in
præceps ruas, aut saltem finem itineris non tenebis,
ita extremis viuendi rationibus virtus deseritur, &
medio itinere perfectionis habitaculum obtinetur.
Amatque gratia, quæ ab omnium auctore profecta
est, quod amat natura, vt sicut ista mediis delecta-
tur, & extrema horret, nec immoderatum frigus, aut
calorem, nec nimiam saturitatem, aut inediam sus-
tinet, ita & illa, quæ ad mediocritatem virtutis cõ-
posita sunt, libenter amplectitur, quæ verò extrema
sapiunt, vel apertè mala odio profequitur, vel vt sus-
pecta, & exposita periculis auerfat. Quare sapien-
ter monet Salomõ: Nedeclines ad dexterã, nec ad si-
nistrã; auerte pedem tuum à malo. Nam qui viã re-
giam deserit, & ad dexteram, vel ad sinistram decli-
nare cõstituit, aut in malum culpæ corruit, aut eidem
malo sciens, & volens seipsum exponit. Ideo percus-
sus est Schon ab Israel, quod Dei populum viã re-
giam ambulantem impedire decreuit. Misit hic nõ-
cios in hæc verba: Obsecro, vt trãsire mihi liceat per
terram tuam, non declinabimus in agros, & vineas,
non bibemus aquas ex puteis, viã regia gradiemur,
donec trãseamus terminos tuos. Ille noluit, & per-
cussus est in ore gladij. Schon, qui eradiciõ inter-
pretatur, Dæmones nos ad extrema instigantes, & à
viã regia auertentes designat: quos Dominus manu
nostra percudit, & victos in cõspectu nostro proster-
nit, cum ipsis repugnãtib; extrema fugimus, & eo-
rum suasionibus reluctamur. Cũ hoc ita sit, non
sola otiositas nobis fugienda est, quæ vnum est vir-
tuti contrarium extremũ, sed etiam nimia occupa-
tio, quæ ex altera parte virtuti, & discretioni opponi-
tur euitanda. Hæc enim distrahit, sicut illa dissoluit,
& sicut otium spirituales vires enervat, ita negotij ni-
mias easdẽ vires paulatim absumit, & alieni robur
eius comedunt, qui seipsum nesciens, quæ sũt supra
suã facultatẽ, aggreditur. Et sicut miles plures hostes
adorfus, manibus eorũ occumbit, sic spiritualis vir
plura quàm possit negotio suscipiẽs, eorum impetu
seu importunitate deperit. Fitque sæpe, vt qui maio-
ra presumpsit, eorũ curis sollicitudinibusque distra-
ctus, impotem se ad minora reperiat. Cuius figuram
tenuit ille potentissimus Machabæus, qui ne crimẽ
inferret gloriæ suæ, cum paucissimis viris immensam
hostium multitudinem adoriri nõ timuit, à qua fuit
miserabiliter interfectus. Sic prorũ, qui nescio quo
gloriolæ inanis obtentu, & vt diligẽs operarius præ-
dicetur plura, aut maiora audet, quàm sibi diuinitus
cõcessã vires sustineãt, mole tantæ distractionis op-
pressus solet in foueã, quã non putauerat, imprudẽ-
ter cadere. Et qui prudentor occupatus multis vtilis
foret, imprudenter in plura distentus, in aliis suum
casum videntibus scandalum gignit.

Iam hic inutiles, & seculares occupationes nõ cõ-
memoramus, quas diximus prorsus esse relegandas,
sed viles, & sanctas dicimus esse discretionẽ metiẽ-

Prou. 4.

Num. 21

I. Macha.

das

das, ita ut mentē perfectionis auidam nequaquā ob-
ruāt, nec internam trāquillitatem, nec spatia oratio-
ni, & spiritali lectioni ac sanctis precibus destinata
surripiant. Quisque pōderet vires suas, & vocatione
suam, ac gratiam sibi datam consideret. & secundum
ea exteriores occupationes admittat: eas scilicet,
quas suus spiritus sine perfectionis detrimento valuerit
sustinere. Et sicut nō omnes ad eandem religionē
vocati, ad easdem functiones vocantur, ut sit in eodē
religionis corpore, necessaria, & pulchra mem-
brorum varietas: ita nec omnibus eiusdē ministerij
vna est mensura occupationis indicata. Sed quemad-
modum agricultores, aut fabri non aequali conatu
terram subigūt, aut ferrum icibus domāt, sed vnus-
quisque pro virium corporalium sibi data mensura:
sic & Euāgelij ministri nō possunt semper ad aequales
labores applicari, sed pro virium spiritaliū qualitate
debent illis distineri. Horum quidem laborum
duplex est finis: alter profectus operantis, alter Ec-
clesiæ militantis utilitas. In ea itaque mensura sumā-
tur, quæ & Ecclesiæ filiis, & ipsi laboranti proficiāt.
Non profunt autem laboranti labores sui, si ut alios
illuminet, seipsum cæcat, si ut alios doceat, ipse reli-
giosam disciplinam dediscit, si ut aliis apponat do-
ctrinā, seu prædicationis mensuram, semetipsum pane
orationis, & reliquis exercitationibus spiritum refici-
entibus priuat. Imō nec profunt filiis Ecclesiæ, quos
communiter frigidus non calefacit, cæcus nō docet,
ignorans nō discit. Quamobrem ipse laborum scopus
hortatur, ut labores ipsi sint moderati, & viribus
laborantis accommodati. Fili, inquit Ecclesiasticus, ne
in multis sint actus tui, & si diues fueris, non eris im-
munis à delicto: Si enim secutus fueris, non apprehendes,
& non effugies, si præcucurreris.] Tunc verò
actas tui erunt in multis, cum vires tuas spirituales
excesserint, & te ad tui profectus obliuionē impulerint.
Diues quidem eris negotiis, quia non tibi soli,
sed aliis etiam sociis sufficient, sed multis scrupulis
& seipsam negligentē instimulēt. Si hac ratione in-
sequutus fueris honorem, illū proculdubio non ap-
prehendes, quia sepe videbis homines vniuersa nego-
tia indifferetè curātes distractionibus laceratos. Et
si animo fugiendi paupertatē virtutis, supra tuas vi-
res cursum negotiorum acceperis, eam sine dubio
nō effugies. Iā iterum hic dolus feliciter aduersario
succellit, dum niscus est filios Israel à cultu Dei om-
nipotentis abducere. Opprimatur operibus, inquit
Pharao, à Damone incitatus, & expleant ea, ut non
acquiescant verbis mendacibus.] Et iterū: Vacatis
otio, & id circo dicitis. Eamus, & sacrificem⁹ Domino.
Ite ergo & operamini paleas non dabunt vobis,
& reddetis consuetū numerū laterū: o egregiam
regis prudentiam quæ cultum Creatoris impediāt. Po-
pulus ad quærēdas paleas adigitur, & ab illo idē la-
terū pensum exigitur, ut laboribus, & iniuriis one-
ratus curā sacrificandi deponat. Eadem, o religiose,
diabolus te arte deludit. Ad quærēdas paleas nego-
tiorum secularium te mouet, & numerum quotidie
occupationum externarū adauget. ne Ægyptū, quem
statu deseruisti, cōuersatione deseras, & ne ob cultū
Dei, & perfectionis amorem, à vita tepida, & distra-
cta discedas. Tu verò occultam aduersarij astutiam
agnoscens, ei prudentiæ scutum oppones, & vulnus
distraktionis, & duritiæ cordis illius præcepti obser-
uatione vitabis, quo dicitur: Sex dieb⁹ operaberis, die
septimo cessabis arare, & metere.] Si enim mandatū
istud ad mysticā, & spirituale intelligētā efferas, in-
telliges quamlibet diem ita esse diuidendā, ut in ea
certe, ac determinatē horæ actioni, & labori: & alie

Ecc. 37.

Exod. 5.

Exo. 34.

tranquilliores orationi, & lectioni dedicentur. Ita fiet
ut dies festus, id est, hora destinata orationi, robur ad
operandum, & fructum ex labore metendum, impetret.
& dies laboris, id est, hora occupationi dicata, tepus
orationis, ut diē quietis, & vacationis expectet.
Non est tamen omnino facile mensurā vtilis oc-
cupationis inuenire, quā si animus feruid⁹ ex semetip-
so metiatur, supra mediocritatē protelabit, si ve-
rò animus tepidus, & orationis inimicus ex suo affe-
ctu consideret, vix aliquando horam ad laborandū,
& aliquid extremum faciendum inueniet. Nonnullis
ergo documentis ex propria experientia desumptis
aperiendum est, quæ sit spiritui & proximis vtilis oc-
cupationis, atque apta mēsurā. Ac istorū primum sit,
quod supra tetigimus, actiones religiosas nūc ad ho-
ram nunc ad tempus longum à Prælato mādari. Ad
horam quidem, ut si ad habendam cōcionem, ad ex-
cipiendam ægroti confessionem, ad aliquod negotiū
vtilē cœnobio gerendū mittaris: ad tepus verò longū
ut si religiosorum prælatus, aut lector, aut conciona-
tor, aut cōfessarius efficiaris. Occupationes illæ, quæ
nūc in hac hora præcipiuntur, nunc sine vlla mora,
aut tergiversatione præstādę sunt, nec orationis, aut
lectionis prætextu refutandę. Absurdum enim esset,
si prælato aliquid præcipienti responderes, nūc tem-
pus orationis, aut lectionis instare, ac propterea te nō
posse iusta complere. Illæ verò occupationes, quæ ad
longum tempus præcipiuntur, ita disponendę sunt,
ut nec spiritum obruant, nec animum distrahāt, nec
spatia necessaria orationi mentali, horis canonicis
tēte persoluendis, sacrificio missæ deuotè offerendo,
spiritalis libelli affectum mouenti lectioni, & aliis
similibus adimant. Nam si velis seipsum ita, aut præ-
lationis, aut doctrinæ munere suffocare, ut te totum,
& omnes vitæ dies proximis tradas, & nihil tibi re-
liques, similis eris nauī, quæ ut aliam à naufragio li-
beret, se ipsā implacabilibus vndis maris submergit.
Porro id nec prudentia dicitur, nec charitas sustinet
nec obedientia petit? Prudētia enim dicitur, ut primo
loco nos liberemus: charitas, ut nos sicut & proximos,
imō & illos sicut nos, & non plus quā nos diligamus:
obedientia verò, & religiosa profectio, ne colore
utilitatis proximorum nos ipsos vlla imperfectione
fascemus. Nulla profectō est in Ecclesiā Dei aut
maior, aut vtilior, aut sublimior occupatio, quā
summus Pōtifex, & Christi in terris vicarius suppor-
tat. Hæc autem ita à capite totius Ecclesiæ moderā-
da est, ut sibi nec tempus orandi, nec cōsiderādū, nec
seipsum poliēdi surripiat. Vnde Bernardus Eugeniū
Pontificē alloquens, & in eo, omnes curā animarū
habentes erudiens, ita ait: Si quod viuus, & sapiens, totū
das actioni, cōsiderationi, nihil laudo te, in hoc non
laudo. Puto quod & nemo, qui à Salomone audierit:
Qui minoratur actū, percipiet sapiētiam. Certe nec
ipsi actioni expedit, cōsideratione non præueniri. Si
item totus vis esse omnīū, instar illius, qui omnibus
omnia factus est] laudo humanitatem, sed si plena
sit. Quomodō autē plena, te excluso? Et tu homo es.
Ergo ut integra sit, & plena humanitas, colligat & te
intra se sinus, qui omnes recipit. Aliqui quid tibi
prodest, iuxta Verbū Domini, si vniuersos lucreris,
te vnū perdens.] Quāobrem, cum omnes te habeāt,
esto etiam tu ex habētibus vnus. Quid solus fraudaris
munere tui: vsquequo vadens spiritus, & non re-
diens? vsquequo non recipis te, & ipse inter alios vi-
ce tua? Sapientibus & insipientibus debitores & solus
negas te tibi: tultas, & sapiens, feruus, & liber,
diues, & pauper, vir, & foemina, senex, & iuuenis, cle-
ricus, & laicus, & iustus, & impi⁹, omnes pariter par-
ticipāt te, omnes de sōte publico bibūt pectore tuo,

B

C

D

E

Ber. 1. de
considera-
tione.
Ecc. 38.

1. Cor. 9.

Matt. 16

Prov. 5.

& tu

Eod. 10.

& tu seorsum factis stabis? Si maledictus, qui partem suam facit deteriorē, quid ille, qui se penitus redit expertem? Sanē deriuentur aquae tuae in plateas, homines, & iumenta, & pecora bibāt ex eis, quin & camelis pueri Abraham potū tribuas, sed inter ceteros bibe tu de fonte putei tui. Alienus, inquit, nō bibat ex eo. Nunquid tu alienus: cui non alienus, si tibi es? Denique qui sibi nequā, cui bonus? Memēto proinde nō dico semper, non dico saepe, sed vel interdum reddere teipsum tibi. Hæc omnia, & plura alia Bernardus. Quæ profectō vel saxa ipsa, aut pecora ferrea suscitabunt. Si enim ita ad orationem, & ad sui profectum urgetur caput Ecclesiæ, ex quo salus vniuersorū fidelium depēdet, quonā modo nos ad curam animarum nostrarum & studium orationis hortādi sumus, qui siue doceamus, siue non doceamus, siue ratiocinemur siue non ratiocinemur, scribamus siue non scribamus, nullam aut exiguam proximis iacturam faciemus? Imō caput Ecclesiæ acrioribus stimulis fuit vrgendus, quoniam si ipse sibi met desit, omnibus proculdubio deficiet, & ideo quod quisque maior est, & vtilior fidelibus, acrius est ad sui profectum exhortādus, quoniam plures scim patietur, si seipsum vas doctrinæ magnum effundat. Id est dicere, quoddam qui maioribus donis est præditus, quibus multos posset conuertere, & in via salutis erudire, si seipsum negligat, & suam salutem postmittat, maius Ecclesiæ afferet detrimentum. Nam spiritus vacuus, est si multū loquatur, & disertē satis de rebus cœlestibus. fermocinetur, nō poterit alios spiritu replere, nec virtutis indigus alios virtute ditare.

Sed quod temporis spatium ex piis & vtilibus occupationibus quisque sibi suffurabitur? illud certē, quod obseruantia religioſæ, & proprii cordis tranquillitati, & feruori abunde sufficiat. Nam propter externas actiones (nisi aliquando vna vel altera magni momēti vrgeat orationem, & lectionem, & examinationem conscientia, & ceteras obseruātiās cōmunes abijcere, signum euidentis est animi, non salutem animarum querentis, sed orationis, & disciplinæ religioſæ laborem vitantis. Sed vltra hæc, quæ omnibus religioſis sunt communia, vnusquisque illud tempus meditationi & lectioni tribuat, quod sibi ad spiritaliter viuendum, & feruorem cordis seruandū satis esse videatur. Id verō nō possumus certiori alia regula definire, nisi quod quisque suum spiritum cōsulat, & Prælati, aut patris spiritualis ductum sequatur, & à Domino lumen ad ipsius diuinam voluntatem cognoscendam requirat. Sicut enim pro magnitudine aut exilitate naturalis caloris maior, aut minor quantitas cibi necessaria est ad vitam naturalem conseruandam, ita pro maiori aut minori vehementia passionum, & pro impedimentorum qualitate, siue à vitiosa consuetudine, siue ab alia radice prouenientium, necesse est amplius aut minus spiritalis cibi, scilicet orationis, & lectionis ad vitam spiritaliter seruandam, & feruorem augendum ingerere. Nec credamus Dæmoni suadenti aliquot horis ad nos perficiendos sublatis, muneri nobis demando ritē obeundo parum temporis superesse, illud enim Deo faciēte, & iuuante satis superque sufficiet. Ad hoc hortatur Dauid, dicēs. Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet, & non dabit in æternum fluctuationem iusto. Nam profectō ille iactat super Dominum curam suam, qui tranquillē cultui eius, & profectui suæ mentis intendit, sidens se ob hanc causam proximis non defuturum, imō multo melius & efficacius profuturum. Hanc enutriet Dominus, id est, ad multa, ac mirabilia faciēda roborabit, & ab omni confusione po-

Esa. 54.

A tenter eripiet. Et id quidem secundum altiore sensum, mihi videtur in Leuitico promississe dum ait: Quod si dixeris: Quid comedemus anno septimo, si non feuerimus, neque collegerimus fruges nostras? Dabo benedictionem meā vobis anno sexto, & faciet fructus triū annorum. Si enim annus septimus, tempus quieti, & diuino cultui destinatum, & annus sextus tempus labori, & occupationi dicatū significat, quid est pro requie septimi anni fructus triū annorū in anno sexto promittere, nisi his, qui Deo fi-
B duunt, & primō quærunt regnū Dei & iustitiam eius, triplicatum ex suo labore fructum polliceri. Et sanē quod ratio, & Scriptura docet, experientia demonstrat. Attende enim eos, qui salutem animarum vacāt, & videbis eos, qui sibi consulunt, & tecū & cū proximis horas moderatē patienter, esse vtilissimos, & cum magno sui, & aliorum emolumento aut confessiones excipere, aut docere, aut negotia spiritalia tractare, illos verō, qui sine vlla mensura seipfos effundunt, esse profus inuitiles, & nō semel offendere malis exemplis, quos iuuare, & viam virtutis docere debuerant. Quod autem de his dicimus, de omnibus aliis intelligēdum est, quos cura rerum temporalium tenet, qui profectō dum sibi met intendunt, Deo faciente, in rebus temporalibus felices successus accipiunt, dum verō suæ animæ salutē contemnunt, etiā in rebus, quas tractant, suo desiderio frustrantur. Quid plura? Sanctorum Patrum vitas considera, & eos doctrinam istam opere expleuisse perspicias. Ibi enim ita externis occupationibus ob Dei gloriam assumptis institerunt, vt semper eas prudentia dirigerent, & cura orationis, & propriæ perfectionis cohiberent, ne qui aliis præsto erant, sibi ipsis deficerent. Nec defunt quā plurimi in modernis temporibus, qui hanc sanctorum antiquorum viam ingrediuntur, & per eam ambulantes, non communem aliquam virtutem, sed eximiam perfectionem consequuntur. Et (vt nunc vnum, aut alterum meorum fratrum exemplum attingam) & certē possem innumera in medium proferre, noui ego Theologiæ lectorem quatuor horis quotidie orationi mentali vacantem, & missæ sacrificium, ac horas canonicas satis deuotē, ac quietē persoluentem. Noui & prælatum magni collegij, qui duabus horis quotidie orationi mentali vacabat, & tres alias horas pro spiritali lectione, & aliis rebus diuini cultus præsumebat. Noui & concionatores inter lectionem non librorum inanium, sed scripturæ, & sanctorum Patrum, & prolixam ac feruidam orationem totam suam vitam fere æquis partibus diuidētes. Noui & confessarios, qui moderato casuum conscientia studio & innumeris confessionibus istorum neophytorum audiendis, se gnauiter occupabant, & quotidie tribus, aut quatuor horis in orationem incubebāt. Hi autem quāto fructu legerint, ac gubernauerint, & quāto incredibili animarum emolumento eas ad fidem, & ad bonos mores traduxerint, non est præsertim disputationis edicere. Sed facile est intelligere piū Dominum instrumentis sibi per orationem & puritatem vitæ coniunctis libentissimē vti eosque non solum ad propriam perfectionem, sed etiam ad aliorum profectum mirum in modum adiuuare.

E Non sufficit verō rebus exterioribus, hūc, quem diximus, modum imponere, & ab illa horarum spatia ad nos ipsos perficiēdos oratione & lectione subtrahere, nisi etiam externæ occupationis tempore mentem nostram, quāto possibilis nostra valeat, in vnum collectam, tranquillam & pacatam habeamus. Nam qui seipsum cura externæ actionis inquietat, & vires animæ turbat, non poterit orationis

Leuit. 25.

tempore

tempore debitam tranquillitatem tenere, & vanis rerum imaginibus mentem ad Deum contemplandum exuere. Imò aliqui in tantum, pijs curis & solitudinibus distrahuntur, vt paulatim seipfos efficiant, & quietis impatientes, & silētij ac lectionis afores, & omnis orationis ac contemplationis expertes. Quod quidem non fecit externa occupatio, quæ prudenter admittitur, solet miro modo ad orationem disponere, & deuotionis affectum excitare, sed eiusdem actionis sine studio tranquillitatis acceptio. Suntque homines isti, qui curis externis immoderate distrahunt, si bene considerentur, superbi, & sibiipsis præfidentes, & non in Deum spem suam collocantes, & ideo putant, immoderata cura, & assiduis rerum, quas tractant, cogitationibus, se rebus prosperum finem daturos, & magnum nomen, aut Prælatorum, aut concionatorum adepturos. Non ita se gerant, qui ad perfectionem aspirant, sed in Deo omnem fiduciam suam constituentes, suauiter & tranquille omnia suæ curæ demandata disponant. Imitentur illum, de quo scriptum est: Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, & cum magna reuerentia disponis nos: subest enim tibi, cū volueris, posse. Quod proprium esse virorum spiritualium, Gregorius docet suis verbis: Cū occupationes extrinsecus perstreperunt, intrinsecus in amore pacatissima quies tenetur, atque occupationem tumultus exterioris perstreperantis dispensat, interioris præficiens iudex ratio, & tranquillo moderamine, & quæ circa se minus sunt tranquilla disponit. Sicut enim vigor mentis frænâdis præest motibus carnis, sic sæpe superimpositos tumultus occupationis bene regit amor quietis: quia exteriores curæ si peruerso amore non appetuntur, nõ confuso, sed ordinato animo ministrari queunt. Et ita sanè ministrabat Daniel, & curas magnas non vnius, sed multorum regnorum gerebat, qui ingressus domum suam, & fenestras apertis in cœnaculo suo, contra Ierusalem tribus temporibus in die fletebat genua, & adorabat, confitebanturque corâ Deo suo Sic & David, qui rex potentissimus, & bellator fortissimus de seipso dicit: Septies in die laudem dixi tibi, propter iudicia iustitiæ tuæ. Sic & Paulus, cuius instantia quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum, & tamen ait: Nostra conuersatio in cœlis est. Sic & Ioannes, qui totas Asiæ rexit Ecclesias, & tamen tanta animi tranquillitate fruebatur, vt fuerit ad diuinas reuelationes suscipiendas, & cœlestia mysteria cognoscenda subuectus. Pusilli quidem animi est, rerum externarum cura distendi, & eorum quæ sibi iniungitur, occupatione turbari. Hanc pusillitatem summis conatibus euincamus, & sicut Dominus inter turbas ipsum comprimentes, ita & inter occupationes irruentes, quieti & tranquilli esse curemus. Ista enim actionum externarum moderatione retenta, & in eis ista tranquillitate seruata, earum curis immoderatis non sedabimur, sed mirabiliter proficiemus.

Religiosus appetitum sciendi moderetur.

CAPVT XXXIX.

DOCUMENTVM, cui nunc initium dāmus, nõ omnes alloquitur, sed eos dū taxat, qui immoderato scienciarum amore tenentur: multi enim sūt etiā in cœtibus religiosus, adeo stupidi, & honorum artiū ac vtilium disciplinarum appetitu vacui, vt potius debeant ad sciendi desiderium excitari. Hos breui sermone rogamus, ne rebus externis, aut noxiæ otiositati ita se tradant, vt hanc præstāissimā occupationē, & pro-

Apriam hominis deserat, quæ & optimum sui, scilicet mentem perficiunt, & aliis hominibus se quam vtilissimos reddunt. Nam scriptum est: Quia tu scientiam repulisti, repellā te ne sacerdotio fugaris mihi. Nec dignus est ad sacræ Dei altare procedere, nec cœlestia tractare mysteria, nec in via cœli proximis ministrare, qui in statu sacerdotali constitutus, ignoracionē & cæcitatē amplectitur, & cū sit Ecclesiæ oculus, in perpetua caligine & obscuritate versatur. Quare quilibet religiosus pro modulo suo (neque enim vniuersi ad scienciarum profunditatem apti sunt) ita vitam suam (obediencia nõ contradicente) disponat, vt bonam eius partem in vtilium disciplinarum, & sacrarum literarum, ac antiquorum Patrū lectionem impendat. Hoc enim studio, & ætatē suam vtiliter trāfiget, & intra semetipsum mirabiles omnis virtutis stimulos sentiet, & alios doctrina ad omnia sanctitatis amorē accendet. Nunc ergo solos sciendi studiosos alloquimur (nā ignorātes alio loco monebimus) & hi, illud prouerbium, ne quid nimis. Memoria teneat, necesse est. Si enim scriptura dicit: Noli esse iustus multum] quasi in ipsa executione iustitiæ possit esse nimius rigor, quāto magis diceret, noli esse nimium sciens, siquidem scientia non iam vt iustitia nos bonos simpliciter facit, sed ea ratione querenda est, quæ nos ad iustitiam ac bonitatem disponit. Dixit profectō, & noli esse nimium sciens in illis verbis, quæ sequuntur, & non plus sapias, quā necesse est, ne obtupescas: Et in illo etiā, quod dicit Paulus: Non plus sapere, quā oportet sapere, sed sapere ad sobrietatē.] Est nāque spiritualis quædam ebrietas à nimietate scientiæ proueniens, quæ solet vehementius & perniciosius, quā vinū, sensum ac mentem subuercere, & hominem verā rerū æstimatione priuare. Fitque miro modo, vt lux mentem cæcet, & scientia demeret, & rerū cognitio affectum obducat. Imò id mirū non est: nam immoderata lux luminibus infirmis obiecta, solet eos perpetua caligine obruere, & vinum corpus roborans, sine mensura sobrietatis ingestum, solet corporis compagem dissoluere, & amor concubinae non semel consueuit amorem legitimam coniugis ablegare. Scientia autē, quæ pedissequa est charitatis in concubinā hominis vertitur, cū virtuti antepositur, & immoderatis affectibus adamatur. Vnde scientia diligenda est, sed moderate diligenda, & discretā quædam sobrietas in eius acquisitione seruanda, vt nõ plusquam oportet sapiētes vsque ad dæmonū virtutis procedamus. Hæc sola, vt sponsa, vult diligi, & vt vxor, ad quam se iniuria affectam putat, si iustus ob amorem scientiæ, vel tantillum ab eius dilectione & affectu desciscat. Et verè scientiam immoderate diligens, à virtutis solet amore, & studio discedere, quoniam illa sine fræno discretionis accepta, animum, plusquam dici possit, à sui cognitione distrahit, & quem moderata ad salutem deprimit, immoderata ad morbum distendit, & affectum obdurat, quem emollire debuerat. Quantum à sui cognitione animum distrahatur, in illis, sapiētibus antiquis perspici potest, de quibus inquit Paulus: Et obscuratum est insipiens cor eorum: dicētes enim se esse sapiētes, stulti facti sunt. Quænam fuit causa huius obscuritatis & stultitiæ sapiētū, nisi scientia non debita ratione quæsitâ, quæ, cū cognouissent Deum, nõ sicut Deum glorificauerūt, aut gratias egerūt, sed euauerunt in cogitationibus suis. Quantum verò superbiæ cogitatio inflat, angelus ille primus ostēdit suorum donorum notione distentus, & ob superbiā deiectione confusus. Quātum tādē obduret voluntatis affectum, docet ipsa natura, quæ si per vnum rinulum deriuat totam

aquam

Sapient. 12.

Grego. 18
mor. c. 29.

Daniel. 6

Psal. 118.

2. Corint.
11.
Philip. 3.

Offic. 1.

Ter. in
Andria
Eccl. 7.

Rom. 11

Rom. 1.